

۹۷۷/۷۷۷
۹۸۰/۷۷۷

بسم الله الرحمن الرحيم

نهج‌های میادین آموزش و پرورش
و آموزش مدیریت

نخاستنده: دكتر مریم شیخ الاسلامی بورقانی

سرشناسه	شیخ الاسلامی بורقانی، مریم، ۱۳۵۵ -
عنوان و نام پدیدآور	سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و آموزش محیط زیست/نگارنده مریم شیخ الاسلامی بورقانی
مشخصات نشر	تهران: کمال اندیشه تهران، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۶۷، ص.
شابک	۹۷۸۶۰۰۸۳۶۵۵۱۸
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۶۶.
موضوع	آموزش محیط زیست - ایران
موضوع	Environmental education - Iran
موضوع	آموزش و پرورش - ایران - آینده نگری
موضوع	Education-Iran-Forecasting
موضوع	آموزش و پرورش - ایران - هدفها و نقشها
موضوع	Education-Aims and objectives - Iran
رده بندی کنگره	Ev.
رده بندی دیویی	۳۶۳/۰۰۷۱
شماره کتابشناسی ملی	۵۸۳۹۵۱۹

سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و آموزش محیط زیست

هدیه به امام رضا(ع)

ناشر: کمال اندیشه

طراح جلد: مریم شیخ الاسلامی

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۰۰

بها: ۱۵۰۰۰۰ ریال

مرکز پخش ۰۹۳۵۸۹۳۹۸۰۲

فهرست

۵	پیشگفتار
۵	مقدمه
۷	مفهوم آموزش محیط زیست
۹	تاریخچه آموزش محیط زیست
۱۰	لزوم الحاق آموزش محیط زیست در نظام تعلیم و تربیت
۱۲	بررسی جایگاه آموزش محیط زیست در سیستم آموزش و پرورش مالزی و آمریکا
	در فروردین سیستم میلادی
۱۴	سند تحول بنیادین آموزش و پرورش
۵۵	تحلیل جایگاه آموزش محیط زیست در چشم انداز سند تحول بنیادین آموزش و پرورش
۵۷	تحلیل جایگاه آموزش محیط زیست در اهداف کلان سند تحول بنیادین آموزش و پرورش
۵۸	تحلیل جایگاه آموزش محیط زیست در راهبردهای کلان سند بنیادین تحول آموزش و پرورش
۵۹	تحلیل جایگاه آموزش محیط زیست در اهداف عملیاتی و راهکارهای سند بنیادین تحول آموزش و پرورش
۶۳	نتیجه گیری
۶۶	فهرست منابع

پیشگفتار

این کتاب در سال ۱۳۹۱ نگاشته شده و نویسنده وضعیت آموزش و پرورش کشور را از جنبه محیط‌زیستی در آن زمان تجزیه و تحلیل نموده است. در این کتاب ابتدا بر اساس مطالعات نظری مفاهیم و تاریخچه آموزش محیط‌زیست استخراج شده و در مرحله بعد بر اساس مطالعات تطبیقی وضعیت آموزش محیط‌زیست در دو کشور پیشرفته در قرن بیستم میلادی با وضعیت موجود ایران در آن زمان مقایسه شده، سپس بر اساس روش تحلیل محتوا، سند تحول بنیادین آموزش و پرورش از دید آموزش محیط‌زیست بررسی و تحلیل شد تا بدین وسیله جایگاه ارزش محیط‌زیست در این سند مشخص شود و راهنمای تصمیم‌گیران برای انعقاد مبانی محیط‌زیست در نظام تعلیم و تربیت کشور باشد.

مقدمه

کره زمین از ابتدای پیدایش خود تاکنون حوادث محیط‌زیستی بسیاری را تجربه کرده که بخشی از آن منشأ طبیعی و بخش عمده دیگر منشأ انسانی داشته است. از میان این دو عامل، تخریب و آلودگی محیط‌زیست با منشأ انسانی می‌تواند حیات انسان و سایر گونه‌ها را به شدت در معرض تهدید قرار دهد. بخشی از این تخریب و آلودگی‌ها ناشی از عدم آگاهی و اطلاع عموم نسبت به مسائل است لذا آموزش نقش مهمی در پیشگیری از تخریب محیط‌زیست بازی می‌کند (رمضانی قوام آبادی، ۱۳۹۱). به همین علت آموزش محیط‌زیست در دهه های اخیر مورد توجه قرار گرفته است و در نظام تعلیم و تربیت کشورهای جهان راه یافته است.

طبق تعریف، نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی در ایران نهادی است اجتماعی و فرهنگی و سازمان یافته که به عنوان مهمترین عامل انتقال، بسط و اعتلای فرهنگ در جامعه اسلامی ایران، مسئولیت آماده‌سازی دانش‌آموزان برای تحقق مرتبه‌ای از حیات طیبه در همه ابعاد را بر عهده دارد (شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۹۰). یکی از ابعاد مهم زندگی بشری محیط‌زیست است که بقای نسل حاضر و نسل‌های آینده بدان وابسته است. با توجه به بحرانهای محیط‌زیستی لزوم هدایت افراد برای اتخاذ شیوه‌ای از زندگی که حیات طیبه او را تضمین کند ضروری است. بنابراین در نظام تعلیم و تربیت به یک تحول بنیادی نیاز است تا این بعد آموزشی مورد توجه قرار گیرد.

سند تحول بنیادین آموزش و پرورش در سال ۱۳۹۰ در شورای عالی فرهنگی به تصویب رسیده است و تاکنون از برخی ابعاد تحلیل شده است. به عنوان نمونه، جی بابایی در سال ۱۳۹۱ ویژگیهای مدرسه را در این سند توصیف نمود. ادب، نوبی در سال ۱۳۹۱ چشم‌انداز آموزش خانواده را در این سند بررسی نموده است. جلالی در سال ۱۳۹۱ سند چشم‌انداز را از بعد کارآفرینی تجزیه و تحلیل نموده است. اما تا کنون این سند از بعد آموزش محیط‌زیست تحلیل نشده است. برای مشخص شدن اهمیت آموزش محیط‌زیست در این کتاب به سوالات زیر پاسخ داده می‌شود. مفاهیم آموزش محیط‌زیست چیست و روند شکل‌گیری آن در جهان چگونه بوده است؟ به عنوان آموزش و پرورش چیست؟ چرا باید موضوع آموزش محیط‌زیست در نظام تعلیم و تربیت راه یابد؟ آموزش محیط‌زیست در نظام تعلیم و تربیت دارای پیشرفته از چه زمان آغاز شده و در حال حاضر چه وضعیتی دارد؟ هدف از این کتاب بررسی و تحلیل جایگاه آموزش محیط‌زیست در سند تحول آموزش محیط‌زیست است و نتیجه آن مشخص شدن

اهمیت آموزش محیط زیست و ظرفیت سازی لازم در زمینه الحاق آن در نظام تعلیم و تربیت است که امید است مورد استفاده محققان و تصمیم گیران قرار گرفته و گام کوچکی در جهت فراهم آوردن محیط زیست مطلوب، همانگونه که در چشم انداز ۱۴۰۴ بیان شده، باشد.

مفهوم آموزش محیط زیست

آموزش محیط زیست بر اساس تعریف کنفرانس تفلیس، یک فرایند هوشمندانه و همه جانبه جمعیتی است که در مورد محیط زیست و مشکلات مربوط به آن آگاهی و درک دارند و همچنین نگرش و انگیزه و دانش و آگاهی، مشارکت، تعهد و مهارتهای آنها به طور فردی و جمعی در حل مشکلات محیط زیست را جلوگیری از بوجود آمدن مشکلات جدید افزایش یافته است. بر اساس تعریف کنفرانس بلگراد آموزش محیط زیست یک فرایند تکاملی در فرایند آموزش است که باید بر روی مشکلات بخشی و نظام مسائل تمرکز داشته باشد، هدف آن بوجود آوردن احساس ارزش و همچنین کمک به عموم مردم برای داشتن زندگی بهتر و نگرانی درمورد بقای خود است. تمرکز آن باید روی مقدمات و نوآوری دریادگیری و درگیری در عمل باشد. بعلاوه راهنمای موضوعات نگران کننده مرتبط با حال و آینده شد (استپ، ۱۹۶۹).

آموزش محیط زیست یک فرایند تلفیقی و یکپارچه است که در هر دو رابطه متقابل بشر با محیط طبیعی و محیط مصنوعی خود توضیح می دهد. این رابطه شامل ارتباط رشد جمعیت، آلودگی، ته کشیدن منابع، توزیع منابع، تکنولوژی حفاظتی، برنامه ریزی شهری و روستایی برای همه محیط زیست بشری است. آموزش محیط زیست مطالعه عوامل موثر بر اکوسیستم، رشد فیزیکی و فکری، وضعیت کار و زندگی،

شهرهای رو به زوال و فشار جمعیت است و هدفش این است که درک و فهم شهروندان را درباره محیط‌زیست، ارتباط ما با آن، نگرانی و مسئولیت و رفتاری که لازمه بقای ما و بهبود کیفیت آن است را بالا ببرد. آموزش محیط‌زیست برای اصلاح ملی است زیرا همه جنبه‌های رسمی و غیر رسمی آموزش را در بر می‌گیرد و اصول کلی زندگی را بهبود می‌بخشد و به هر شهروند کمک می‌کند که یک سبک زندگی بخش را بدست آورد. آموزش محیط‌زیست فرایند تشخیص ارزش و توضیح مفاهیم به منظور توسعه مهارتها و نگرش و رویکرد لازم برای فهم انبیا و ارزشگذاری ارتباط متقابل بشر و محیط فرهنگی و با بویک است. آموزش محیط‌زیست مستلزم اعمال تصمیم‌گیری و خود تنظیمی، قوانین و رسوم و عرف و رفتار در مورد مسایل مرتبط با کیفیت محیط‌زیست است. آموزش محیط‌زیست یک رشته جدا یا یک موضوع مورد مطالعه نیست بلکه باید آموزش تکمیلی دراز مدت افراد را به مرحله عمل رساند. راه برای اجرای اهداف حفاظت محیط زیست است (سینها، جانگری، ۱۹۸۵).

بر اساس تعریف شیخ الاسلامی آموزش محیط‌زیست فرایند آموزش هدفمند، تلفیقی، یکپارچه، تکمیلی و مستمر است که به تشخیص ارزش و توضیح مفاهیم به منظور تغییر نگرش و رفتار نسبت به محیط‌زیست و توسعه مهارت، مشارکت، مسئولیت، آگاهی در مورد ساختارها و نیازها و حل مشکلات محیط‌زیست و آلودگی و مستلزم اعمال تصمیم‌گیری، خودتنظیمی قوانین، رسوم، عرف و رفتار و رابطه با کیفیت محیط‌زیست و بقای انسان است و تمرکز آن روی مهارت و نوآوری یادگیری و درگیری در عمل است. این رشته موضوعاتی چون آلودگی و تکه‌شدن منابع را شامل می‌شود (شیخ‌الاسلامی، ۱۳۹۷).